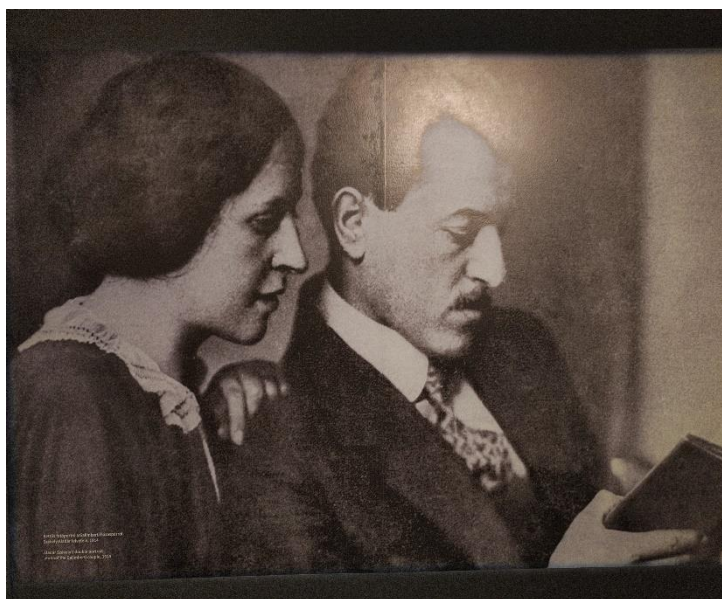

Jolsvai András

Galimberti Sándor és családjai

Ha a jó öreg mesterséges intelligenciát megbíznánk, hogy találjon ki egy nagyon átlagos magyar festőéletrajzot, amely a tizenkilencedik század utolsó évtizedeiben kezdődik, a mi Mink csak bólintana, és már írná is: „Ikszipzilón Lajos 1883-ban született Porváron, apja gazdálkodó, aki nem nézte jó szemmel fia művészi törekvéseit. (B

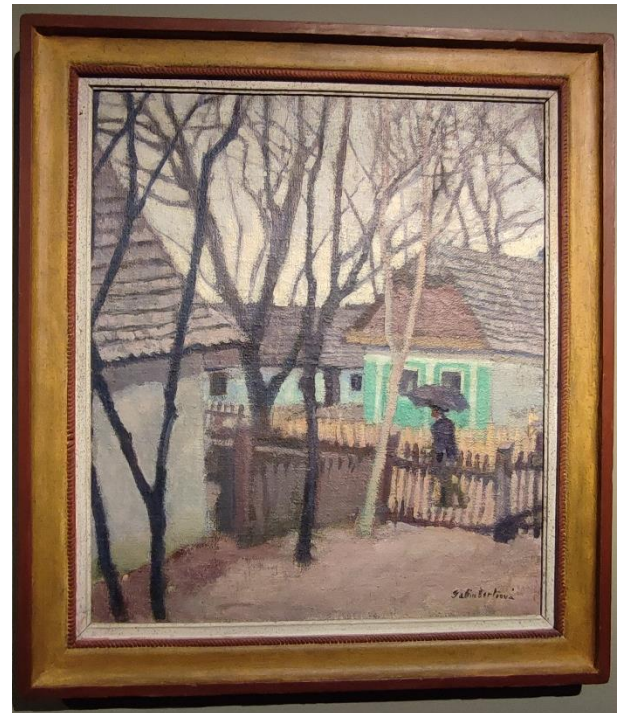
változat: apja gazdálkodó, aki maga is kacérkodott ifjú korában a művészetekkel, ezért támogatta fia ilyenirányú tanulmányait.) A Budapesti Ipariskola elvégzése után Münchenbe ment, ahol Hollóssy Simonnál tanult az Akadémián, majd megfordult Nagybányán, ahol Réti István volt a mestere, de hatott rá Ferenczy Károly is. (B terv: ugyanez fordítva.) 1907-ben utazott először Párizsba, ahol híres mesterektől leste el a szakma fortélyait a Julian Akadémián. Egy év múlva már kiállít az Őszi Szalonban, majd csatlakozik a fauvizmushoz, és első hazai tárlatán közösen állít ki a Magyar Vadak művészcsoporthoz tagjaival. Később a kubizmus vonzókörébe kerül, Picasso is elismeréssel nyilatkozik róla. Párizsban köt házasságot a nála három évvel idősebb Ipszilónix Matilddal, aki maga is festő, Matisse-tanítvány: ettől kezdve közösen alkotnak és állítanak ki. A világháború hírére hazajönnek, a következő évben az aszszony a spanyolnátha-

járványba hal bele, a férj a háború áldozata lesz: műveik többsége elkallódik vagy lappang, első gyűjteményes kiállításukra csak haláluk századik évfordulóján került sor. A művészettörténet még adós munkásságuk feltárással, de a műkereskedelem és a gyűjtők az utóbbi időben már felfedezték maguknak értékeiket.”

Valami ilyesmit írna, írhatna öintelligenciája, ha hagynánk, és nem is sejténé, hogy majd minden

elemében reprodukálta Galimberti Sándor pályáját, akinek (és apjának, valamint első és második feleségének) szentelte egyik időszak kiállítását a Magyar Nemzeti Galéria. (Melyet egy ideje Szépművészeti Múzeumnak illik ejteni, csak még nem áll rá a szám.) Valami ilyesmit, mondom, de azért a lényeg

mégiscsak az eltérésekben van. Az apró eltérésekben. Igen, mert a Galimberti-pálya egyfelől abszolút közhelyszerű (mármint a korabeli festőletrajzok szemszögéből nézve), másfelől viszont (a pálya utolsó szakaszát véve figyelembe) megrázóan, drámaian egyéni. Galimberti ugyanis nem a harctéren esik el, hanem a Múcsarnok mögött, mert ott lövi szíven magát felesége temetése után. (Aki tüdőgyulladásban

hal meg, mert hideg vizet ivott: egyszerre végtelenül banális és vadromantikus, ilyen még egy zárlatos softver se tud kitalálni.)

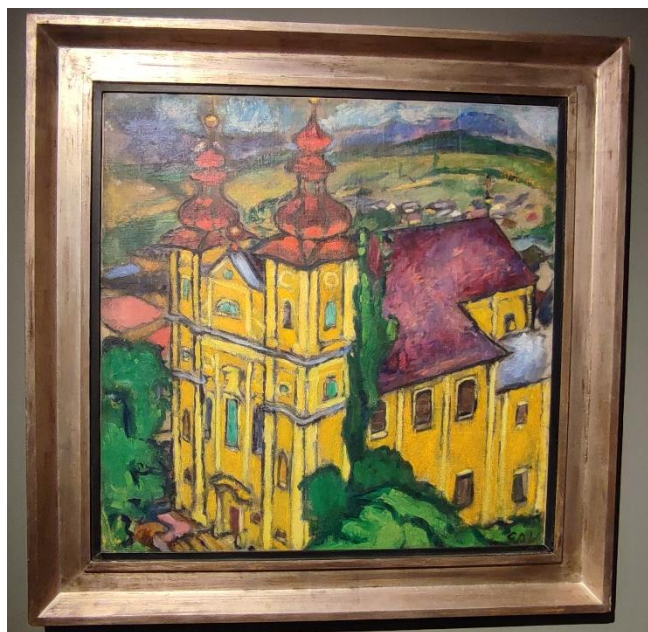
Hanem arra nem merném megkérni a legintelligensebb intelligenciát se, hogy találja ki, hogyan folytatódott volna ez az élet, Galimberti Sándor és Dénes Valéria páros élete, ha mindketten túléltek a háborút, nemcsak az elsőt, hanem a másodikat is, és kifuthatták volna magukat művészként is. (Vagy nem.) Mi következett volna, mi következhetne az analitikus kubizmus után, mi következhet az (ad-

digi) főművek, az Amszterdam és a Brugge-i háztetők után? Hiszen azt a vak is látja, hogy ez a pár nem a külvilágtól, hanem egymástól szerezte a legfőbb ihletet, hogy alkotásaik közös művek, és bár alaposan megmerítkeztek a korszak minden modern stílusáramában, szinte azonnal a maguk alakjára szabták azokat: innen van, hogy műveik nem igazán sorolhatóak be egyik irányzatba sem, noha rokonságot tartanak szinte valmennyivel.

A Galéria megint kitett magáért. (Nem először, és reméljük, nem is utoljára.) Itt van Galimberti Sándor és Dénes Valéria minden fellelhető műve (sőt, nem egy fellelhetetlen is), itt van az első feleség, Lanov Mária számos alkotása, és még az apa, Galimberti Alajos (tkp. Luigi) művészetébe is bepillantunk. A magyarázó szövegek, a dokumentumok messze meghaladják az ilyenkor várt mértéket.

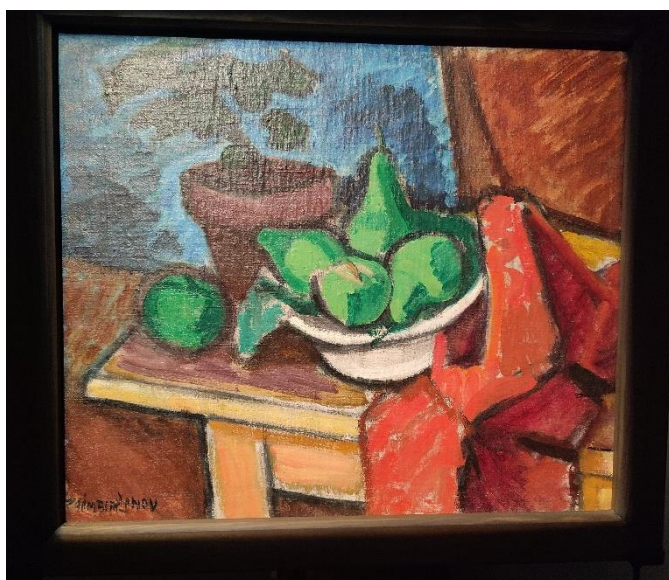

Le a kalapokkal.

(De ha már lent vannak, annyit megjegyeznék, hogy a kurátorok egyik fő törekvése Dénes Valéria „rehabilitálása” volt: annak bizonyítása, hogy nemcsak egyenrangú társa volt imádott férjének, hanem sok tekintetben fölé is nőtt: több, Galimbertinek tételezett festményt ő festett. A magam részéről annyit jegyeznék meg – miközben nagyon élveztem az

Amszterdam körüli nyomozás eredményét –, hogy mostanság nagy divatja van a női vonal erősítésének, az évszázados (évezredes, évmilliomodos) homály oszlatásának, de ha valaki, Dénes Valéria nem szorul rá. Ez egy igazi Aucasin és Nicolette - történet, egy megható négykezes, amelyben két egyenrangú, nagy művész esküdött örök hűséget egymásnak, és azt be is tartotta.)

Fotó: Tanyi Adrienne